

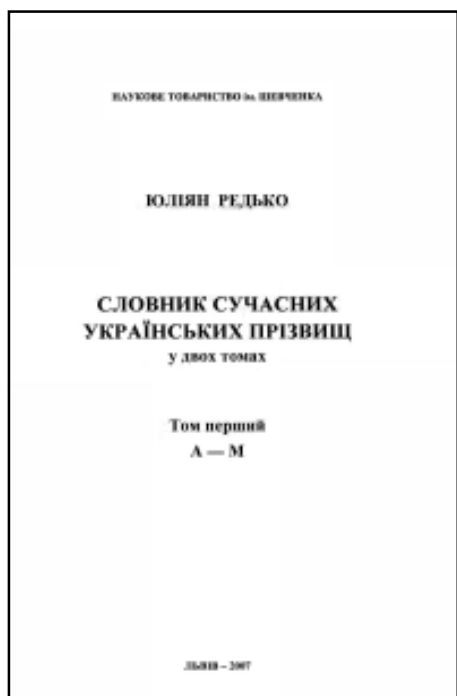
роль філологічного порадника з питань правопису, вимови та відмінювання прізвищ, а також висловити рекомендації, спрямовані на усунення із прізвищ спотворень і явних перекручень, які залишили після себе різні політичні режими в умовах тривалої української бездержавності (с. 1). Джерельну базу словника становлять матеріали трьох видів: зібрані автором особисто в усіх населених пунктах за єдиною методикою; рукописні документи місцевого діловодства (по господарські та будинкові книги, державні та церковні метрики, списки людності тощо); ономастичні факти, засвідчені місцевими пам'ятками ділової писемності XIII–XIX ст. У словнику прізвища подані в алфавітному порядку (у т. ч. й з урахуванням літери “ґ”). Крім правописних, орфоепічних та граматичних настанов, біля реєстрового прізвища наводяться нинішня його географія побутування з точністю до села, перші фіксації прізвищевої назви в давніх документах Карпатського регіону, дані про соціальний статус засновника роду. Статті завершуються етимологічною довідкою щодо походження прізвища, його початкової форми та допрізвищевих значення. Для багатьох прізвищ розглядається не одна, а декілька його можливих етимологій. Без інтерпретації залишено лише ті поодинокі прізвища, походження яких для укладача є не зовсім зрозумілими.

На особливу увагу заслуговує перелік використаних джерел і літератури, поданий як покажчик умовних позначень (с. 12–27), та доданий у кінці видання інверсійний покажчик прізвищ (с. 648–700).

Андрій ГРЕЧИЛО (Львів)

* * *

Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х тт. / Ред. Д. Гринчишин. – Львів: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 2007. – Т. 1: А–М. – XXVI+720 с. – ISBN 996-8868-06-4; Т. 2: Н–Я. – 721–1438 с. – ISBN 996-8868-07-2

Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові видало друком перший не регіональний, а загальноукраїнський словник українських прізвищ. Словник містить майже 26 тисяч прізвищ (точніше 25 809), зібраних із усіх регіонів України.

Видані ще в 1960-х рр. праці Ю. Редька “Сучасні українські прізвища” (1966) та словник “Довідник українських прізвищ” (1969) значно пожвавили роботу в Україні над створенням регіональних словників-довідників. Згодом появились такі видання, як “Сучасні прізвища Ровенщини. Ч. I. Дубровицький район” Я. Пури (1984); двотомний “Словник відтопонімічних прикметників і назв жителів України” (1994) та “Прізвища степової України. Словник” В. Горпинича (2000); “Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини к. XVIII – поч. XIX ст. (з етимологічним словником)” І. Фаріон (2001); “Словник прізвищ. Практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівецьчини)” (2002); “Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник” П. Чучки (2005) та деякі інші.

Юліан Редько уклав картотеку на 90 тисяч прізвищ. До його “Словника сучасних українських прізвищ” увійшло трохи більше чверті з цих матеріалів. Словник був підготовлений до друку ще 1975 р., однак тодішній “радянській науці” він виявився

непотрібним, а то й не зовсім “політкоректним”, оскільки на той час подібного видання не існувало в інших республіках СРСР. Можна лише жаліти, що ця праця побачила світ аж через 32 роки, а сам автор не дожив до її виходу друком.

У “Словнику сучасних українських прізвищ” Ю. Редька подана багата інформація про українські прізвища: їх правопис, наголошування, відмінювання, способи творення, етимологія, територія поширення із вказівкою на область і район. До словника доданий інверсійний (зворотний) покажчик усіх прізвищ, який допоможе дослідникам з’ясувати словотвірну будову прізвищ. Слід зазначити, що Автор трактує як українські й прізвища іншомовного походження, якщо їх носії були чи є українцями. Серед недоліків праці є те, що нез’ясованою залишилася етимологія низки прізвищ, в окремих випадках спостерігається непослідовність при їх поданні. Але, незважаючи на це, словник дає багатющий матеріал для розвитку ономастичних студій, а також стане основою для опрацювання нових регіональних ономастичних словників, робота над якими останнім часом поживалась. Праця Ю. Редька також сприятиме дослідженням з історії української мови, діалектології, лексикології, словотвору, а також етнографії та історії культури.

Словник проф. Ю. Редька й досі не втратив своєї наукової цінності. Тому хочеться висловити подяку й НТШ, і редактору за те, що ця праця нарешті змогла вийти друком.

Андрій ГРЕЧИЛО (Львів)

* * *

За тебе, Україно... З архіву в’язнів концтабору Береза Картузька (1934–1935) часів II Річі Посполитої Польської / [Ільїн О., Шандрук С., Мазур П., Гудима А.]. – Тернопіль: Терно-граф, 2010. – 254 с. – ISBN 978-966-457-062-3

Минулого року у Тернополі вийшла друком книга під назвою “За тебе, Україно... З архіву в’язнів концтабору Береза Картузька (1934–1935) часів II Річі Посполитої Польської”. Її упорядниками стали історик-краєзнавець, доцент Поліського університету Олександр Ільїн; директор Кременецького медичного училища ім. Арсена Річинського Петро Мазур; проректор з навчальної та виховної роботи Галицького інституту ім. В’ячеслава Чорновола Національного університету “Києво-Могилянська академія” Сергій Шандрук; викладач Галицького інституту ім. В’ячеслава Чорновола Національного університету “Києво-Могилянська академія” Арсен Гудима. Особливої подяки заслуговує Олександр Ільїн (Пінськ, Білорусь), історик-краєзнавець, автор понад 120 наукових праць, що друкувалися в українських, білоруських, польських і російських журналах, дослідник історії та культури України і Білорусі, білорусько-українських зв’язків, головний редактор журналу “Гістарычная Брама: гісторыя і культура Палесся”. Саме його ідею видати ці документи підтримали науковці з Тернополя.

Розпочинає книгу вступна стаття Петра Мазура та Арсена Гудими “Замість передмови” (с. 12–17). В ній автори охарактеризували суспільно-політичну ситуацію на західноукраїнських землях у міжвоєнний період, передумови створення концтабору у Березі Картузькій, внутрішній його розпорядок тощо. Вчені слушно зазначили, що “чим більше лютувала влада окупантів, тим завзятіше наростав рух опору” (с. 15). Можна висловити побажання упорядникам книги в майбутньому використовувати дослідження сучасних авторів¹ та опубліковані документи² з історії УВО та ОУН, які значно б збагатили передмову, чіткіше дали розуміння процесів того часу та ін.

Пропоноване видання є першим в незалежній Україні, в якому подано архівні документи Бресту, в яких міститься детальна інформація про членів та симпатиків ОУН, які перебували у концтаборі Береза Картузька. Мова йде про особові справи в’язнів. Усі документи подані в перекладі з польської на українську мову. В них міститься така інформація: прізвище та ім’я в’язня, імена батьків, місце проживання, національність, віросповідання, дата і місце народження, професія, сімейний стан, освіта, сфера громадсько-політичної діяльності. В багатьох справах є дані про попередні ув’язнення осіб, часом по днях розписана їх громадська діяльність. Подається також кількість і причини покарань у Березі Картузькій. Для кращої ілюстрації коротенько зупинимося на особовій справі майбутнього генерала УПА Дмитра Гриця³, уродженця с. Дорожів (тепер Дрогобицький р-н Львівської обл.) (с. 71–72). В ній вказано: імена батьків: Михайло і Катерина; останнє місце проживання: Львів, вул. Супінського, 21 (тепер вул. М. Коцюбинського); національність і віросповідання: греко-католик; дата народження: 1 квітня 1907 р.; сімейний стан: неодружений; освіта: студент філософії Львівського